

УДК 930.2:069.4/908/72:69.036/[377.6+378] “Павло Альошин”

Буняк Олена Петрівна
старший науковий співробітник,
Національний музей історії України
(Київ, Україна)
olenabunyak@ukr.net

Olena P. Bunyak
Senior research fellow
National Museum of Ukrainian History
(Kyiv, Ukraine)

МАТЕРІАЛИ АРХІТЕКТОРА ПАВЛА АЛЬОШИНА В ЗІБРАННІ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

MATERIALS OF ARCHITECT PAVLO ALIOSHYN IN THE COLLECTION OF THE NATIONAL MUSEUM OF UKRAINIAN HISTORY

Анотація

Павло Альошин – відомий український архітектор. Народився в Києві у 1881 р., в сім'ї будівельного підрядчика. Закінчив у 1904 р. Інститут цивільних інженерів (м. Санкт-Петербург). Отримав спеціальність цивільного інженера з правом виконувати роботи з цивільного та дорожнього будівництва. Займався приватною архітектурно-будівельною справою. Автор багатьох конкурсних архітектурних проєктів. У 1917 р. закінчив Академію мистецтв, отримав звання художника-архітектора. Брав участь у заснуванні в Києві архітектурного і художнього інститутів. У статті йдеться про документи, фотографії, нагрудні знаки, передані особисто П. Альошиним Київському державному історичному музею (нині – Національний музей історії України), які зберігаються у фондових групах “Рукописні документи”, “Фалеристика” та “Фотографії”.

Ключові слова: архітектор, архітектурний проєкт, київські будівлі, документ, колекція, Національний музей історії України.

Summary

Pavlo Alioshyn is a famous Ukrainian architect. He was born in Kyiv in 1881, in a construction contractor's family. He graduated the Institute of Civil Engineers (St. Petersburg) in 1904. He received the specialty of a civil engineer with the right to carry out works on civil and road constructions. He was engaged in private architectural and construction businesses. He was the author of many competitive architectural projects. In 1917 he graduated the Academy of Arts and received the title of a painter-architect. He participated in the founding of the architectural and artistic institutes in Kyiv. The article deals with the documents, photographs and badges which Pavlo Alioshyn personally passed to Kyiv State Historical Museum (now – the National Museum of Ukrainian History) and which are stored in the stock groups “Manuscript Documents”, “Faleristics”, and “Photos”.

Key words: Architect, Architectural project, Kyiv buildings, document, collection, National Museum of Ukrainian History.

Альошин Павло Федотович (1881–1961) – відомий український архітектор першої половини ХХ ст., дійсний член Академії архітектури УРСР (1945–1958), почесний член Академії будівництва і архітектури УРСР (з 1958), доктор архітектури, професор. Належить до когорти славетних київських зодчих, чиї споруди стали окрасою міста (рис. 1¹). Завдяки його таланту і майстерності, в Києві з'явилися Педагогічний музей на вул. Володимирській (нині – Будинок вчителя), будівлі першої жіночої Ольгіївської гімназії на розі вулиць Б. Хмельницького та Володимирської (в наш час належать НАН України), особняк Ковалевського на розі вулиць П. Орлика та Шовковичної, школа № 71 на Шулявці (спільний проєкт з Г. Волошиновим та Й. Каракісом). Також в Києві за проєктами П. Альошина споруджені будинки на вул. О. Гончара, 74; вул. Академіка Богомольця, 5; вул. Володимирській, 19 (не зберігся до нашого часу); 1-й будинок кооперативу “Радянський лікар” на розі вулиць Велика Житомирська та Стрілецька 17/2; 2-й будинок кооперативу “Радянський лікар” на розі вулиць М. Заньковецької та Станіславського, 5/2 (спільно з О. Колесниченком); на вул. Лютеранській, 28 (спільно з О. Колесниченком та Г. Любченком). Багато проєктів П. Альошина, які брали участь в архітектурних конкурсах, не вибороли перші місця, а тому неповторні архітектурні ідеї талановитого зодчого не були втілені в життя. Найвідоміші з них це – проєкт спорудження фасадів Київської міської публічної бібліотеки (1909), проєкт спорудження будівлі Київського губернського земства (1913), проєкт післявоєнної відбудови Хрещатика (1945) тощо. У повоєнні роки П. Альошин розробив проєкти відбудови та реконструкції в Києві Маріїнського палацу та університету ім. Т. Шевченка. Він зумів, не змінюючи структури будівель, пристосувати їх до нових вимог. В університеті вирішив складне завдання – влаштування гардеробу для кількох тисяч студентів, а в Маріїнському палаці – входи та холи різного призначення². Крім вище сказаного, за проєктами П. Альошина збудована також значна кількість споруд різного призначення як в Україні, так і за її межами.

За твердженням доктора мистецтвознавства А. Пучкова: “Альошин – найвизначніший київський архітектор: його ім'я

1 Національний музей історії України (далі – НМІУ): фонди. – ФД – 575 / 2.

2 Юрченко П. Зодчий і педагог (До 75-річчя з дня народження П. Ф. Альошина) // Архітектура і будівництво. – № 1. – С. 27.

знають навіть ті з киян, хто більше ніяких архітектурних імен не знає (виключення – Владислав Городецький)³. Водночас, вище згаданий автор зазначив, що “ретельно-монографічної студії про життя і діяльність П. Ф. Альошина не існує”⁴. Таку ж думку висловив і відомий дослідник Б. Єрофалов-Пилипчак: “Об Алешине вы не найдете сколько-нибудь внятного архитектуроведческого труда – книги или альбома”⁵. Обидва автори солідарні в тому, що найбільш відомим твором про архітектора П. Альошина є невелика брошура В. Ясієвича⁶. Важливий внесок в історіографію життєвого та творчого шляху відомого архітектора зробили співробітники Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. В. Заболотного, які підготували бібліографічний покажчик (серія “Видатні зодчі України”)⁷. В ньому зібрані матеріали про П. Альошина, відомості про його друковані праці та авторські проектні роботи – всього 292 позиції. Значна кількість публікацій, присвячених дослідженню архітектурної творчості П. Альошина, належить науковцю О. Мокроусовій⁸. Великий обсяг інформації про життя та діяльність П. Альошина розміщено на сайті, створеному його онуком Вадимом Альошиним⁹.

Ця стаття ставить за мету представити документально-речові матеріали П. Альошина, що зберігаються в Національному музеї історії України, та ввести їх до наукового обігу, як такі, що не були раніше опубліковані. Крім того, звернути увагу на допущені в низці публікацій неточності щодо географічних відомостей про родину Альошиних.

Документально-речові матеріали П. Альошина, а саме: Свідоцтво про успішне складання іспитів з навчального курсу початкового народного училища¹⁰, Атестат про закінчення Київського реального училища¹¹, Диплом про закінчення Інституту цивільних інженерів¹², Свідоцтво про закінчення Інституту цивільних інженерів¹³, нагрудний знак випускника Інституту¹⁴, Диплом про закінчення Академії мистецтв¹⁵, нагрудний знак випускника Академії¹⁶, диплом доктора архітектури¹⁷, атестат професора¹⁸, почесна грамота¹⁹, вітальна адреса²⁰, фотографії²¹ були передані їхнім власником до Київського державного історичного музею (нині – Національний музей історії України) за двома актами прийому-здачі № 1 276 від 19 листопада 1957 р. та № 1 441 від 30 жовтня 1958 р. Вони увійшли до трьох фондів колекцій – “Рукописні документи”, “Фалеристика”, “Фотографії”.

Автор вважає за потрібне детально проаналізувати матеріали фондової збірки “Рукописні документи”. Документ, який розглянемо в цій статті найпершим – це Свідоцтво № 243–1, видане Київським міським двокласним училищем Альошину П. Ф. про складання іспитів з навчального курсу початкового народного училища²² (рис. 2). В інвентарній книзі воно помилково записане як “Свідоцтво № 243–1 Київського міського двохкласного училища видане 30 травня 1892 р. Альошину Павлу Федотовичу про закінчення ним цього училища”²³. Однак, при детальному ознайомленні з текстом документа стає зрозуміло, що це довідка, видана П. Альошину про успішне складання іспитів з навчального курсу початкового народного училища та право на пільгу, встановлену п. 4, ст. 56, тогочасного Статуту про військову повинність. Отже, бланк документа на одному аркуші білого паперу, розміром 35,4 × 22,1 см, по периметру якого прямокутна орнаментована рамка, оздоблена по кутах та по середині завітками та стилізованими квітами. Текст надрукований графічним шрифтом чорного кольору та доповнений рукописом чорним чорнилом: всього 13 рядків, російською мовою, розміщених на 1-й сторінці: “Свидѣтельство / Педагогическій Совѣтъ Киевскаго / городскаго двухкласнаго училища / симъ удостовѣряеть, что Алешинъ / Павелъ Феодотовичъ, сынъ крестьянина / Калужской губ., Козельскаго уѣзда, православн. / исповѣд., родившійся 20-го февраля 1881 г. и / учившійся въ Св. Владимирскомъ городскомъ приходскомъ училище / успѣшно выдержалъ испытаніе въ знаніи курса / начальнаго народнаго училища, а потому имѣеть / право на льготу, установленную

3 Пучков А. А. Архитектуроведение и культурология. Избранные статьи. – Київ, 2005. – С. 595.

4 Там само.

5 Єрофалов-Пилипчак Б. Архитектура советского Киева. – Київ, 2010. – С. 438.

6 Ясієвич В. Є. Київський зодчий П.Ф. Альошин. – Київ, 1966. – 66 с.

7 Павло Федотович Альошин (1881–1961): Бібліографічний покажчик / Уклад. О. Б. Шинкаренко [Редкол.: Г. А. Войцехівська (відп. ред) та ін.] – Київ, 2000. – 62 с.

8 Мокроусова О. Г. Архітектор Павло Альошин: з історії нерезалізованих задумів // Київ і кияни: матеріали щорічної науково-практичної конференції Музею історії міста Києва. – Київ, 2010. – Вип. 10. – 428 с.; Мокроусова О. Г. Будинок Альошина на Софійському майдані // Пам’ятки України. – 2013. – № 3. – С. 38–57.; Мокроусова О. Г. Кооперативні “Будинки лікарів” Павла Альошина: нові факти з історії проектування та будівництва // Архітектурний вісник КНУБА. – Київ, 2015. – № 7. – С. 128–146.; Мокроусова О. Г. Архітектурні музеї Києва: втрачені можливості та перспективи // Науковий вісник Національного музею історії України: збірник наукових праць. Вип. 1 – Ч. 2 / відп. ред. Б. К. Патриляк. – Київ, 2016. – С. 150–159.

9 Архітектор Павел Альошин. Страницы жизни и творчества / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: alyoshin.ru/Files/arhiv/avtobiog.html (дата звернення: 24.12.2018). – Назва з екрана.

10 НМІУ: фонди. – РД–1 959.

11 НМІУ: фонди. – РД–2 489.

12 НМІУ: фонди. – РД–2 487.

13 НМІУ: фонди. – РД–2 488.

14 НМІУ: фонди. – МДМ–703.

15 НМІУ: фонди. – РД–1 956.

16 НМІУ: фонди. – НЗД–287.

17 НМІУ: фонди. – РД–2 486.

18 НМІУ: фонди. – РД–2 485.

19 НМІУ: фонди. – РД–1 962.

20 НМІУ: фонди. – РД–1 961.

21 НМІУ: фонди. – Ф–19 405; Ф–19 406; ФД–575/1; ФД–575/2.

22 НМІУ: фонди. – РД–1 959.

23 НМІУ: фонди. – Інвентарна книга “Рукописні документи”. – Т. 2. – С. 218 зв.

пунктомъ 4-мъ / статьи 56 устава о воинской повинности. Выдано / мая 30 дня 1892 года”. Документ скріплений підписами – Штатного наглядача Київського міського двокласного училища, членів і секретаря ради та завірений печаткою. Відбиток печатки синього кольору, d – 30 мм, вгорі – Державний герб Російської імперії, внизу – напис у два рядки: “Кіевское [двух] клас. / [го]родск. училище”. По середині лівого краю аркуша зазначено номер документа “№ 243–1”. На звороті, у верхній частині аркуша, – сім рядків рукописного тексту: “[Ознакомленный] въ семь свидѣтельство / Алешинъ Павелъ въ 1892 г. поступилъ / въ Кіевское городское двухклассное / училище, курсъ которого окончилъ въ / 1894 г. въ чемъ свидѣтельство отъ 8-го іюня / 1894 г. за № 200”. Під текстом – підпис Штатного наглядача.

Крім відомостей про освіту, цей документ також інформує про соціальне походження П. Альошина – син селянина Калужської губ. Козельського повіту. В зв’язку з чим автор статті вважає за необхідне звернути увагу на те, що в деяких публікаціях вказано, що батько П. Альошина – Федот Олександрович Альошин родом із Курської губ.²⁴ Вище вказаний документ спростовує та корегує цю інформацію. Варто також навести цитату із автобіографії П. Альошина: “В том же году [1887] мы зимой в декабре всей семьей ездили на родину моего отца в Калужскую губернию, Козельского уезда Костешовской волости сельцо Новоселки...”²⁵

Не менш цікавим та інформативним є Аттестат № 406 про закінчення Київського реального училища²⁶ (рис. 3). Бланк документа на одному аркуші білого паперу, розміром 37,2 x 46,4 см, по периметру якого розміщена прямокутна орнаментована рамка бронзового кольору, оздоблена завитками та стилізованими квітами. По середині верхнього краю аркуша – Державний герб Російської імперії. Текст надрукований гражданським шрифтом чорного кольору, доповнений рукописом чорним чорнилом, 15 рядків, російською мовою: “Аттестатъ / Данъ сей сыну крестьянина Алешину Павлу, православлн. вѣроисповѣданія, родившемуся / 20 февраля 1881 г., въ томъ, что онъ, вступивъ въ Кіевское Реальное училище въ августъ 1895 / года, при отличномъ поведеніи обучался въ немъ по 30-е мая 1898 г. и окончилъ полный курсъ / по основному отделѣнію. На окончательномъ испытаніи онъ, Алешинъ, оказалъ слѣдующіе успѣхи: / въ законѣ Божіемъ 4 (хорошіе), въ русскомъ языкѣ 3 (удовлетвор.), въ нѣмецкомъ языкѣ 4 (хоро- / шіе), во французскомъ языкѣ 4 (хорошіе), въ математикѣ, а именно: въ арифметикѣ 4 (хоро- / шіе), въ алгебрѣ 4 (хорошіе), въ геометріи 4 (хорошіе), въ тригонометріи 4 (хорошіе), / въ исторіи 3 (удовлетвор.), въ географіи 4 (хорошіе), въ естественной исторіи 3 (удовлетвор.), въ / физикѣ 3 (удовлетвор.), въ рисованіи 5 (отличные), въ черченіи 5 (отличные). / При вступленіи въ гражданскую службу онъ, Алешинъ, пользуется правомъ, изложеннымъ въ ст. 99 Св. Зак. / т. III (изд. 1876 г.) Уст. о сл. по опред. отъ прав. По отбыванію воинской повинности онъ пользуется льготами по образованію, предоставлен- / ными учебнымъ заведеніямъ второго разряда. Во свидѣтельство чего и выданъ ему, Алешину, сей аттестатъ за надлежа- / щую подписью, съ приложеніемъ печати училища. / Кіевъ, Іюня 1-го дня 1898 года.” Документ скріплений підписами – Директора Київського реального училища, в. о. інспектора, законвчителя, викладачів, секретаря ради та завірений печаткою. Відбиток печатки синього кольору, d – 31,5 мм, в середині – зображення Державного герба Російської імперії, по колу напис: “Кіевского реального училища”. По середині лівого краю аркуша зазначено номер документа “№ 406”.

Документ інформує про роки навчання П. Альошина в Київському реальному училищі та про отриманий ним рівень знань з різних предметів. Як бачимо, П. Альошин закінчив училище з відмінними успіхами із креслення та малювання, що для майбутнього архітектора було дуже важливим, але вочевидь недостатнім. Тому після закінчення училища він деякий час ще брав уроки малювання у художника І. Селезньова та навчався у рисувальній школі М. Мурашка.

Маючи бажання отримати вищу освіту та спеціальність інженера-будівельника, П. Альошин взяв у громади села Новосілки Козельського повіту, Костешівської волості, за якою він числився, дозвіл на вихід. І в 1899 р. поступив в Інститут цивільних інженерів імператора Миколи I (м. Санкт-Петербург). Цей вищий навчальний заклад він закінчив у 1904 р., отримавши спеціальність цивільного інженера з правом виконувати цивільне та дорожнє будівництво. У колекції рукописних документів НМІУ зберігається Диплом № 12 П. Альошина про закінчення Інституту²⁷ (рис. 4). Бланк документа на одному аркуші білого паперу, розміром 40,5 × 50,6 см. Текст друкарський гражданським шрифтом чорного кольору, доповнений рукописом чорним чорнилом, 9 рядків, російською мовою: “Дипломъ / Окончившій въ 1904 году полный курсъ наукъ въ Институтѣ Гражданскихъ Инженеровъ Императора Николая I / Павелъ Ѳеодотовичъ Алешинъ, / на основаніи Высочайше утвержденного въ 7 день Іюня 1899 г. Положенія объ Институтѣ, сообразно успѣхамъ / удостоенъ Совѣтомъ Института званія Гражданскаго Инженера съ правомъ призводить работы по гражданско- / строительной и дорожной частямъ, и носить особый Высочайше установленный знакъ; въ случаѣ поступления его на / государственную службу на штатную должность онъ пользуется правомъ на чинъ X класса. / Въ удостовѣреніе сего данъ отъ Совѣта Института Гражданскихъ Инженеровъ Императора Николая I настоящій / дипломъ. С.-Петербургъ, Іюня “29” 1904 года”. Документ скріплений підписами – товариша міністра Внутрішніх справ, директора, інспектора, членів ради, секретаря ради та завірений восково-паперовою печаткою, d – 43 мм. Папір кустодії у вигляді шестикутної зірки, h – 100 мм, з Державним гербом Російської імперії та розташованим півколом текстом у два рядки: “Институтъ Гражданскихъ Инженеровъ / Императора Николая I”. По середині лівого краю аркуша зазначено номер документа “№ 12”. Вгорі над текстом зображено Державний герб Російської імперії: двоголовий орел зі скипетром та державою, увінчаний короною, на грудях – щит із зображенням Георгія-Переможця. На звороті у верхній правій частині аркуша – штамп фіолетовим чорнилом, доповнений рукописом чорним чорнилом, чотири

24 *Ерофалов-Пилипчак Б.* Архитектура советского Киева. – Киев, 2010. – С. 423; *Мокроусова О.* Будинок Альошина на Софійському майдані // Пам’ятки України. – 2013. – № 3. – С. 39.

25 Архитектор Павел Альошин. Страницы жизни и творчества / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: alyoshin.ru/Files/arhiv/avtobiog.html (дата звернення: 24.12.2018). – Назва з екрана.

26 НМІУ: фонди. – РД–2 489.

27 НМІУ: фонди. – РД–2 487.

рядки: “1917 года февраля 14 дня [с сего] / [документа в конторе] Петроградского [нотариуса] / В. Е Гревса выдано 2 копии за № 3 402 и 3 404 г. Алешину”.

Разом із дипломом П. Альошин отримав нагрудний знак випускника інституту²⁸ (рис. 5) та Свідоцтво № 12 про закінчення Інституту цивільних інженерів²⁹ (рис. 6). Свідоцтво – це своєрідний додаток до диплому, що містить перелік навчальних дисциплін, які викладали в інституті. В документі значний інтерес представляє інформація про присудження П. Альошину в 1903 р. Радою інституту премії за кращий звіт про літні практичні заняття та про нагородження срібною медаллю за кращий архітектурний проєкт. Як відомо, в 1903 р. 22-річний студент П. Альошин брав участь у конкурсі на проєкт зразкового чотирикласного училища ім. М. Терещенка в Києві (нині – Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого на вул. Ярославів Вал, 40). Із семи проєктів – його проєкт отримав першу премію. Однак, Київська міська управа віддала перевагу проєкту більш досвідченого архітектора П. І. Голландського, що зайняв друге місце. Безпосередньо будівельними роботами керував Ф. Альошин. Також в 1903 р. студенти П. Альошин та Б. Конєцький отримали першу премію у конкурсі на проєкт будинку чоловічої гімназії на 680 учнів у м. Катеринодарі. На персональній виставці в 1956 р. кресленики цих проєктів П. Альошин експонував як свої перші творчі здобутки³⁰.

Архітектор П. Альошин прагнув проєктувати і споруджувати будівлі на рівні найновіших вітчизняних і зарубіжних досягнень. Водночас, як зазначав В. Ясієвич, “Отдав дань модерну, неоклассицизму, национальнѣм традициям, конструктивизму, П. Алѣшин сумел в каждом из этих исторических направлений остаться самим собою”³¹.

Восени 1913 р. П. Альошин вступив на архітектурний відділ Академії мистецтв (м. Санкт-Петербург). Навчався у творчій майстерні академіка архітектури Л. М. Бенуа.

У музейній колекції “Рукописні документи” зберігається Диплом № 2 395^a про закінчення Академії мистецтв³² (рис. 7). В цьому документі йдеться про те, що рада академії разом із художньою радою 15 червня 1917 р. за відмінні знання в архітектурі і пов’язаних з нею математичних і технічних науках присвоїла П. Альошину звання художника-архітектора з правом проєктувати цивільні та церковні споруди, обіймати посади, пов’язані з будівництвом, викладати у відповідних навчальних закладах і носити “Височайше установленный” срібний академічний знак. Документ скріплений підписами: президента, ректора Вищого художнього училища, голови архітектурної ради, в. о. секретаря ради та завірений восково-паперовою печаткою, d – 52 мм, в середині зображено логотип Академії, по колу текст: “Петроградская Академія Художеств”. Папір кустодії у вигляді багатопелюсткової розети, d – 140 мм. Диплом датований 31 грудня 1917 р. Цей документ цікавий ще й тим, що на ньому тогочасні революційні події залишили свої “відбитки”. Зокрема, в тексті диплому чорним чорнилом закреслене слово “Императорская”, на малюнку із зображенням логотипу Академії (на тлі сонячного проміння та хмар двоголовий орел, увінчаний імперською короною, на грудях – щит із зображенням Георгія-Переможця; орел опирається на капітель колони, ліворуч якої – пошійне зображення античної скульптури, праворуч – палітра з пензлями) та надрукованого дугоподібно в три ряди тексту: “Императорская / С. П. Б. / Академія Художеств” перед словом “Императорская” дописано літеру “б”, ймовірно мала означати “колишня” [рос. – “бывшая”], також у восково-паперовій печатці назва “С.-Петербургская” замінена на “Петроградская”. Разом із дипломом П. Альошин отримав нагрудний знак випускника Академії мистецтв³³ (рис. 8).

П. Альошин, повернувшись до Києва, обіймав у 1918–1920 рр. посаду головного архітектора міста, а в 1922–1924 рр. – губернського архітектора. За його активної участі в Києві були засновані архітектурний і художній інститути. Рада з реорганізації Київського політехнічного інституту обрала П. Альошина професором кафедри історії архітектури, а 1921 р. його затверджено у вченому званні професора³⁴. В 1946 р. П. Альошину за творчі досягнення в архітектурно-будівельній діяльності присуджено вчений ступінь доктора архітектури без захисту дисертації, відповідно до рішення Вищої атестаційної Комісії від 8 червня 1946 р. (Протокол № 5) і одночасно вчене звання професора зі спеціальності “архітектура”. Серед зібрання рукописних документів НМІУ є Диплом доктора наук³⁵ (рис. 9) та Атестат професора³⁶ (рис. 10), що належали П. Альошину. Обидва документи датовані 12 вересня 1947 р.

У післявоєнні роки діяльність П. Альошина була пов’язана з Академією архітектури УРСР. З 1945 по 1950 рр. він був віце-президентом Академії, обіймав посаду директора інституту, керував науковими роботами, брав участь у конкурсних проєктах, які отримували високі місця. За розроблений проєкт літнього театру в м. Нова Каховка він отримав 2-гу премію і почесну грамоту від Управління в справах архітектури при Раді Міністрів УРСР. Грамота нині зберігається у колекції музею³⁷ (рис. 11). З 1944 р. П. Альошин – керівник персональної творчої майстерні Академії архітектури УРСР. У 1950-ті рр. керував аспірантськими студіями, редагував книги. Архітектурна громадськість високо оцінювала архітектурно-будівельну та науково-педагогічну діяльність П. Альошина. В фондовій групі “Рукописні документи” зберігається вітальна адреса П. Альошину від президії Академії архітектури УРСР з нагоди 75-річчя з дня народження та 55-річчя трудової і громадської діяльності³⁸ (рис. 12).

28 НМІУ: фонди. – МДМ–703.

29 НМІУ: фонди. – РД–2 488.

30 Пучков А. А. Архитектуроведение и культурология. Избранные статьи. – Киев, 2005. – С. 588.

31 Ясієвич В. Павел Алешин // Архитектура СССР. – 1988. – № 1. – С. 96.

32 НМІУ: фонди. – РД–1 958.

33 НМІУ: фонди. – НЗД–287.

34 Пучков А. А. Архитектуроведение и культурология. Избранные статьи. – Киев, 2005. – С. 5 92.

35 НМІУ: фонди. – РД–2 486.

36 НМІУ: фонди. – РД–2 485.

37 НМІУ: фонди. – РД–1 962.

38 НМІУ: фонди. – РД–1 961.

Отже, здобувши спеціальність цивільного інженера з правом виконувати роботи з цивільного та дорожнього будівництва, а згодом і звання художника-архітектора, понад півстоліття віддав П. Альошин улюбленій справі – архітектурі і будівництву. Він успішно виконав багато конкурсних проєктів, за якими споруджено десятки будівель, серед яких є й такі, що стали окрасою Києва. Приділяв значну увагу підготовці майбутніх архітекторів, серед його учнів відомі зодчі – В. Заболотний, Й. Каракіс, П. Юрченко, Г. Волошинов та ін.

Документально-речові матеріали видатного архітектора Павла Альошина – документи про освіту, посвідчення, грамота, вітальна адреса, фотографії, нагрудні знаки – стали гідним доповнення до зібрання НМІУ та можуть бути використанні, як у науково-дослідних, так і виставково-експозиційних проєктах.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Архітектор Павел Альошин. Страницы жизни и творчества / [Електронний ресурс] – Режим доступу: alyoshin.ru / Files/arhiv/avtobiog.html (дата звернення: 24.12.2018). – Назва з екрана.
2. *Ерофалов-Пилипчак Б.* Архитектура советского Киева. – Киев, 2010. – 639 с.
3. *Мокроусова О.* Архітектор Павло Альошин: з історії нереалізованих задумів // Київ і кияни: матеріали щорічної науково-практичної конференції Музею історії міста Києва. – Київ, 2010. – Вип. 10. – 428 с.
4. *Мокроусова О.* Архітектурні музеї Києва: втрачені можливості та перспективи // Науковий вісник Національного музею історії України: збірник наукових праць. Вип. 1 – Ч. 2 / відп. ред. Б. К. Пагриляк. – Київ, 2016. – С. 150–159.
5. *Мокроусова О.* Будинок Альошина на Софійському майдані // Пам'ятки України. – 2013. – № 3. – С. 38–57.
6. *Мокроусова О.* Кооперативні “Будинки лікарів” Павла Альошина: нові факти з історії проєктування та будівництва // Архітектурний вісник КНУБА. – Київ, 2015. – № 7. – С. 128–146.
7. Національний музей історії України: фонди.
8. Павло Федотович Альошин (1881–1961): Бібліографічний покажчик / Уклад. О. Б. Шинкаренко [Редкол.: Г. А. Войцехівська (відп. ред) та ін.]. – Київ, 2000. – 62 с.
9. *Пучков А. А.* Архитектуроведение и культурология. Избранные статьи. – Киев, 2005. – 680 с.
10. *Юрченко П.* Зодчий і педагог (До 75-річчя з дня народження П. Ф. Альошина) // Архітектура і будівництво. – № 1. – С. 27.
11. *Ясієвич В. С.* Київський зодчий П. Ф. Альошин. – Київ, 1966. – 66 с.
12. *Ясієвич В.* Павел Алешин // Архитектура СССР. – 1988. – № 1. – С. 96–101.

REFERENCES

1. Arkhitektor Pavel Alioshyn. Stranytsy zhyzni i tvorchestva / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: alyoshin.ru/Files/arhiv/avtobiog.html (data zvernennya: 24.12.2018). – Nazva z ekranu.
2. *Erofalov-Pylypchak B.* Arkhitektura sovetskogo Kieva. – K., 2010. – 639 s.
3. *Mokrousova O.* Arkhitektor Pavlo Alioshyn: z istorii nerealizovanykh zadumiv // Kyiv i kyiany. Materialy shchorichnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Muzeiu istorii mista Kyieva. – K., 2010. – Vyp. 10. – 428 s.
4. *Mokrousova O.* Arkhitekturni muzei Kyieva: vtracheni mozhlyvosti ta perspektyvy // Naukovyi visnyk Natsionalnoho muzeiu istorii Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 1 – Ch. 2 / vidp. red. B. K. Patryliak. – K., 2016. – S. 150–159.
5. *Mokrousova O.* Budynok Alioshyna na Sofiyskomu maidani // Pamiatky Ukrainy. – 2013. – № 3. – S. 38–57.
6. *Mokrousova O.* Kooperatyvni “Budynky likariv” Pavla Alioshyna: novi fakty z istorii proektuvannia ta budivnytstva // Arkhitekturnyi visnyk KNUBA. – K., 2015. – № 7. – S. 128–146.
7. Natsionalnyi muzei istorii Ukrainy: fondy.
8. Pavlo Fedotovych Alioshyn (1881–1961): Bibliografichni pokazhchyk / Uklad. O. B. Shynkarenko [Redkol.: H. A. Voitsekhivska (vidp. red) ta in.] – K., 2000. – 62 s.
9. *Puchkov A. A.* Arkhitekturovedenie i kulturologiia. Izbrannye statii. – K., 2005. – 680 s.
10. *Iurchenko P.* Zodchy i pedahoh (Do 75-richchia z dnia narodzhennia P. F. Alioshyna) // Arkhitektura i budivnytstvo. – № 1. – S. 27.
11. *Yasiievych V. Ye.* Kyivskiy zodchy P. F. Alioshyn. – K., 1966. – 66 s.
12. *Yasievich V.* Pavel Alioshyn // Arkhitektura SSSR. – 1988. – № 1. – S. 96–101.

Перелік ілюстрацій:

Рис. 1. Дійсний член Академії архітектури УРСР, почесний член Академії будівництва і архітектури УРСР, доктор архітектури, професор П. Альошин. Фото з портрета. Кін. 1940-х – поч. 1950-х рр. Фото Сидорової В.

Рис. 2. Свідоцтво № 243–1, видане Київським міським двокласним училищем Альошину П. Ф. про складання іспитів з навчального курсу початкового народного училища. 30 травня 1892 р. Фото Клочка Д.

Рис. 3. Аттестат № 406 про закінчення Альошином П. Ф. Київського реального училища. 1 червня 1898 р. Фото Клочка Д.

Рис. 4. Диплом № 12 Альошина П. Ф. про закінчення Інституту цивільних інженерів імператора Миколи І. 29 червня 1904 р. Фото Клочка Д.

Рис. 5. Нагрудний знак випускника Інституту цивільних інженерів імператора Миколи І. Фото Каменєвої О.

Рис. 6. Свідоцтво № 12 Альошина П. Ф. про закінчення Інституту цивільних інженерів імператора Миколи І. 29 липня 1904 р. Фото Клочка Д.

Рис. 7. Диплом № 2 395а про закінчення Альошиним П. Ф. Академії мистецтв. 31 грудня 1917 р. Фото Клочка Д.

Рис. 8. Нагрудний знак випускника Академії мистецтв. Фото Каменєвої О.

Рис. 9. Диплом доктора архітектури Альошина П. Ф. 12 вересня 1947 р. Фото Клочка Д.

Рис. 10. Атестат професора Альошина П. Ф. 12 вересня 1947 р. Фото Клочка Д.

Рис. 11. Грамота почесна, присуджена Управлінням в справах архітектури при Раді Міністрів УРСР доктору архітектури, професору Альошину П. Ф. за участь у розробці проекту літнього театру в м. Нова Каховка. 1954 р. Фото Клочка Д.

Рис. 12. Адреса вітальна від президії Академії архітектури УРСР дійсному члену Академії архітектури УРСР, доктору архітектури, професору Альошину П. Ф. з нагоди 75-річчя з дня народження та 55-річчя трудової і громадської діяльності. 28 лютого 1956 р. Фото Клочка Д.

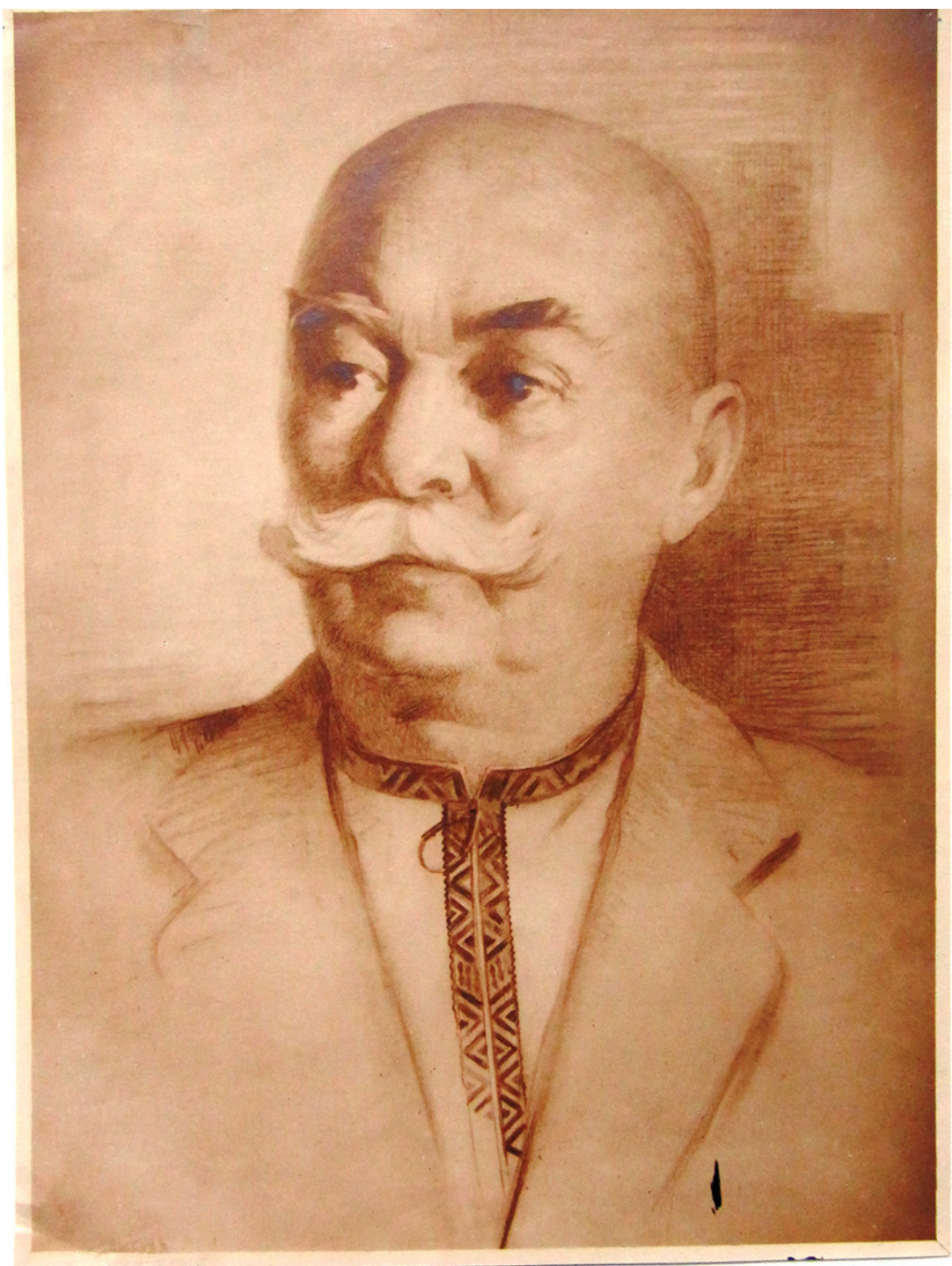
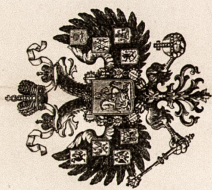

Рис. 1

Рис. 2

ДИПЛОМЪ.

Окончившій въ 1904 году полный курсъ наукъ въ Институтъ Гражданскихъ Инженеровъ Императора Николая I на основаніи Высочайше утвержденнаго въ 7 день Іюня 1899 г. Положенія объ Институтѣ, сообразно успѣхамъ удостоенъ Советомъ Института званія Гражданскаго Инженера съ правомъ производить работы по гражданско-строительной и дорожной частямъ, и носить особый Высочайше установленный знакъ; въ случаѣ поступленія его на государственную службу на платную должность онъ пользуется правомъ на чинъ X класса.

Въ удостовѣреніе сего данъ отъ Собѣта Института Гражданскихъ Инженеровъ Императора Николая I настоящій дипломъ, С.-Петербургъ, Іюня 29го 1904 года.

Правительство
Министръ Внутреннихъ Дѣлъ
Директоръ В. Звановъ

За Инспектора
Члены Соборна:

В. Д. Давыдовъ
С. П. Давыдовъ
С. П. Давыдовъ

За Секретаря Соборна

Рис. 4

Рис. 5 та 8

СВИДѢТЕЛЬСТВО.

Предъявитель сего, *Павелъ Сеодотовичъ*

А. л е ш и н с к и й

поступивъ въ *Сентябрь 1899* года въ Институтъ Гражданскихъ Инженеровъ Императора Николая I, обучался въ немъ слѣдующимъ предметамъ: богословію; политической экономіи и статистикѣ; законовѣднію общему и спеціальному по гражданско-строительной и дорожной частямъ; физикѣ, химіи, минералогіи и геологіи въ приложеніи къ строительной техникѣ; рисованію и черченію; начертательной геометріи съ приложеніями; аналитической геометріи, дифференціальному и интегральному исчисленію; теоретической, прикладной и строительной механикѣ съ расчетами устойчивости и прочности сооружений; гражданской архитектурѣ; технологіи строительныхъ матеріаловъ, строительнымъ работамъ; геодезіи; устройству дорогъ, мостовъ, водопроводовъ, водостоковъ и гидротехническихъ сооружений; составленію проектовъ по гражданской и сельскохозяйственной архитектурѣ, и по электротехникѣ, проектовъ дорогъ, мостовъ, водопроводовъ и водостоковъ.

Въ 1903 г. Совѣтомъ Института
присуждена премія за лучший отчетъ
о имѣвшихся практическихъ занятіяхъ.
При выпускѣ награжденъ серебряною
медалью за лучший архитектурный
проектъ.

№ 19

По окончаніи курса ученія въ *Томѣ 1904* года, Совѣтомъ Института Гражданскихъ Инженеровъ Императора Николая I, съ утвержденія Господина Товарища Министра Внутреннихъ Дѣлъ удостоенъ званія Гражданскаго Инженера съ правомъ производить работы по гражданско-строительной и дорожной частямъ, носить особый Высочайше установленный знакъ и, при поступленіи на государственную службу на штатную должность, получить чинъ X класса.

Въ удостовѣреніе чего и дано ему, Гражданскому Инженеру *Павлу*
Алешинцу отъ Совѣта Института Гражданскихъ
 Инженеровъ Императора Николая I, сіе свидѣтельство.

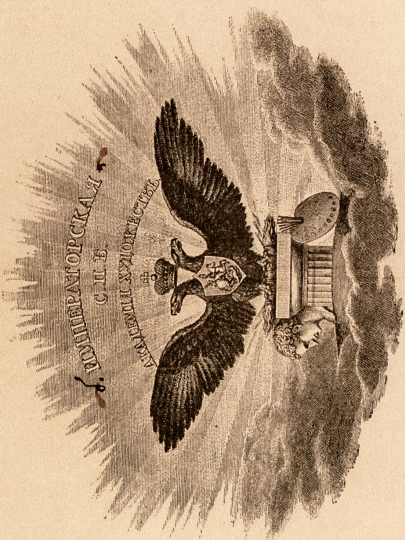
С.-Петербургъ, *Юльня 29* дня 1904 года.

Директоръ *В. Иванъ*

Секретарь Совѣта *Г. Милановъ*

Рис. 6

Императорская Академія Художествъ, на основаніи постановленія Совѣта Академіи, совместно съ Художественнымъ Совѣтомъ Высшаго художественнаго училища Июня 15 дня 1917 года, определила окончившаго курсъ Высшаго художественнаго училища Павла Федотовича Алешина за отличныя познанія въ архитектурѣ и въ связанныхъ съ нею математическихъ и техническихъ наукахъ, удостоить званія Художника-Архитектора, съ правомъ составлять проекты гражданскихъ и церковныхъ сооружений и производить всякаго рода постройки, занимать всѣ должности по строительной части, преподавать въ соответствующихъ учебныхъ заведеніяхъ и носить особый, **ВЫСОЧАЙШЕ** установленный, серебряный академическій знакъ, при поступленіи же на государственную службу, пользоваться правомъ на чинъ X класса и вообще всѣми правами и преимуществами, законами Россійской Имперіи званію Художника-Архитектора присвоенными, въ удостовереніе чего данъ Павлу Федотовичу Алешину сей дипломъ за надлежащимъ подлинніемъ Академической печати.

С.-Петербургъ, Июль 31 дня 1917 года.

За ПРЕЗИДЕНТА А. Макаров
 Ректоръ Высшаго художественнаго училища А. Смирнов
За Председателя архитектурнаго совѣта Р. Гринберг

Секретарь Академіи А. Френкель

№ 2395

Рис. 7

Рис. 9

Рис. 10

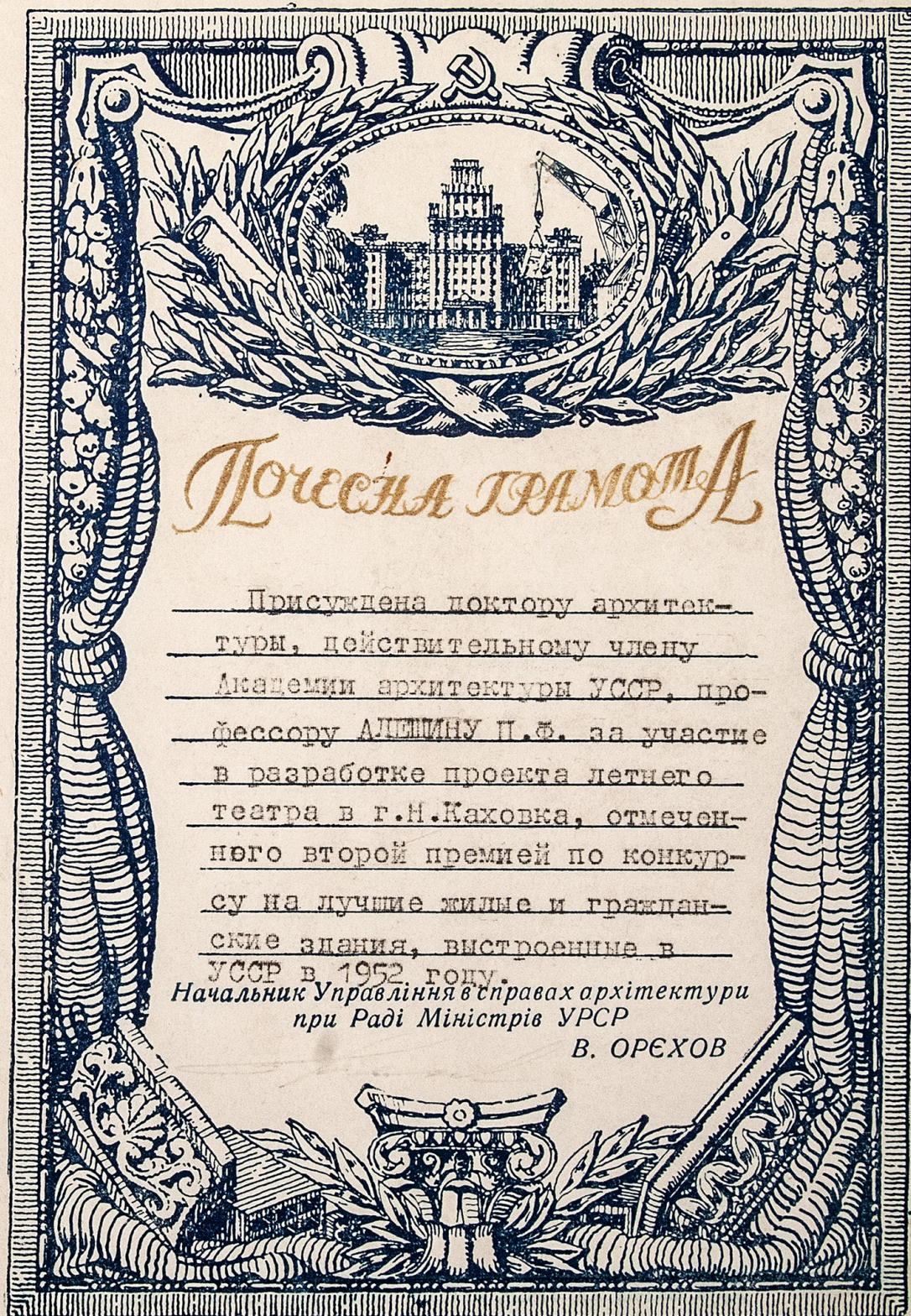

Рис. 11

ДЕЙСТВИТЕЛЬНОМУ ЧЛЕНУ АКАДЕМИИ АРХИТЕКТУРЫ
УКРАИНСКОЙ ССР,
ДОКТОРУ АРХИТЕКТУРЫ, ПРОФЕССОРУ
П. Ф. АЛЕШИНУ

Глубокоуважаемый Павел Федотович!

Президиум Академии архитектуры Украинской ССР горячо приветствует и поздравляет Вас в день Вашего 75-летия и 55-летия трудовой и общественной деятельности.

Ваша многолетняя и плодотворная творческая, научная и педагогическая деятельность в области архитектуры и строительства во многом способствовала развитию архитектуры и архитектурно-строительной науки Украинской ССР, воспитанию большого количества высококвалифицированных специалистов.

Желаем Вам, дорогой Павел Федотович, долгих лет жизни и дальнейших успехов в Вашей деятельности на благо нашей любимой Родины.

28 февраля 1956 года
г. Киев

ПРЕЗИДИУМ
АКАДЕМИИ АРХИТЕКТУРЫ УССР

Гаврилу
Е. М. Кайгородник
А. Д. Грохов
О. Давыдов
В. М. Зарв
С. А. Алешин
М. М. Мухоморов